

Η ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΩΝ ΜΕΣΟ-ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΕΞΑΓΩΓΙΚΩΝ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ

Πορεία εναρμόνισης εθνικών ρυθμίσεων - Κοινοτική ρύθμιση

Ν. Γ. Χατζηγιανν

Δρ Οικονομικών Επιστημών
Συμβούλου της ΕΕΤ

Ι. ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Στην προσπάθεια της Επιτροπής για την εγκαθίδρυση μιας κοινής εμπορικής πολιτικής, η ασφάλιση των εξαγωγικών πιστώσεων, κυρίως των μεσο-μακροπρόθεσμων⁽¹⁾, θεωρήθηκε, μαζί με τα χαμηλά επιτόκια⁽²⁾ και τις φορολογικές ελαφρύνσεις, σαν ένα κλασικό εργαλείο για την προώθηση των εξαγωγών των περισσότερο ανεπτυγμένων προς τα oligότερο ανεπτυγμένα κράτη. Χαρακτηρίστηκε, από την αρχή, ως έμμεση επιδότηση που οδηγεί σε στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και κατακρίθηκε ότι ενθαρρύνει τη διαφθορά και την κακοδιαχείριση της χώρας στην οποία πραγματοποιούνται οι εξαγωγές. Το γεγονός αυτό υπήρξε ο λόγος που οδήγησε την Επιτροπή σε άμεση λήψη πρωτοβουλιών με στόχο την πλήρη κατάργηση των κρατικών ενισχύσεων στις εξαγωγές σε τρόπο που να αποφεύγονται οι στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό κατά την ελεύθερη διακίνηση των εμπορευμάτων και, σταδιακά, να επιτευχθεί η κοινή εμπορική πολιτική.

Συγκεκριμένα, με απόφασή του της 27ης Σεπτεμβρίου 1960, δύο χρόνια περίπου μετά την υπογραφή της Συνθήκης της Ρώμης, το Συμβούλιο προχώρησε στη σύσταση ομάδας συντονισμού πολιτικής στους

τομείς της ασφάλισης πιστώσεων, των εγγυήσεων πιστώσεων και των χρηματοδοτικών πιστώσεων με εντολή την επεξεργασία προτάσεων για την εναρμόνιση των καθεστώτων ασφάλισης των εξαγωγικών πιστώσεων των οικονομικά ισχυρών έξι ιδρυτικών κρατών-μελών της ΕΟΚ⁽³⁾. Αξίζει να σημειωθεί ότι το άρθρο 112 της ΣυνθΕΟΚ⁽⁴⁾ όριζε ρητά ότι οι μηχανισμοί διαμέσου των οποίων τα κράτη-μέλη χορηγούν ενισχύσεις για εξαγωγές σε τρίτες χώρες, όπως, επίσης, και τα συστήματα ασφάλισης των εξαγωγικών αυτών ενισχύσεων θα έπρεπε σταδιακά να εναρμονισθούν μέχρι το τέλος της μεταβατικής περιόδου. Στη συνέχεια, το αρ-

⁽¹⁾ Για την ασφάλιση των βραχυπρόθεσμων εξαγωγικών πιστώσεων βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕΕΚ C281/17.9.97 σελ. 4).

⁽²⁾ Βλ. Απόφαση ΔΕΚ της 10.12.1969 Σύλλογή Αποφάσεων ΔΕΚ 1969, σελ. 523 σχετικά με το προεξοφλητικό επιτόκιο των εξαγωγικών πιστώσεων της Banque de France.

⁽³⁾ Βλ. Οδηγία 98/29/ΕΚ του Συμβουλίου της 7ης Μαΐου 1998 (ΕΕΕΚ L 148/19.5.98 σελ. 22) για την εναρμόνιση των κυριότερων διατάξεων που διέπουν την ασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων για πράξεις μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης κάλυψης, προοίμιο αριθ. 1.

⁽⁴⁾ Το άρθρο 112 παρ. 1 της ΣυνθΕΟΚ (132 στις ενοποιημένες συνθήκες για την Ευρωπαϊκή Ένωση) ορίζει ότι "Με την επιφύλαξη των ανειλημμένων από τα κράτη-μέλη υποχρεώσεων στο πλαίσιο άλλων διεθνών οργανισμών, τα συστήματα ενισχύσεων που χορηγούνται από τα κράτη-μέλη για τις εξαγωγές προς τρίτες χώρες εναρμονίζονται προοδευτικώς κατά το αναγκαίο μέτρο για την αποφυγή νοθεύσεως του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων της Κοινότητας. Το Συμβούλιο εκδίδει, προτάσει της Επιτροπής, τις αναγκαίες για το σκοπό αυτό οδηγίες, με ειδική πλειοψηφία".

θρο 113 παρ. 1 της ΣυνθΕΟΚ⁽⁵⁾ όριζε ότι μετά το τέλος της μεταβατικής περιόδου η κοινή εμπορική πολιτική διαμορφώνεται βάσει ενιαίων αρχών, ιδίως όσον αφορά τις μεταβολές δασμολογικών συντελεστών, τη σύναψη δασμολογικών και εμπορικών συμφωνιών, την ενοποίηση των μέτρων ελευθέρωσης, την πολιτική εξαγωγών και τα μέτρα εμπορικής άμυνας, συμπεριλαμβανομένων όσων λαμβάνονται σε περιπτώσεις ντάμπινγκ και επιδοτήσεων.

Παρά τις επανειλημμένες προσπάθειες της Επιτροπής που, όπως ρητά προέβλεπαν οι συνθήκες (πρώην άρθρο 113 νέο άρθρο 133 παρ. 2), υποβάλλει στο Συμβούλιο προτάσεις για τη θέση σε εφαρμογή της κοινής εμπορικής πολιτικής για την εναρμόνιση των συστημάτων ασφάλισης εξαγωγικών πιστώσεων, προσπάθειες που διήρκεσαν συνολικά πάνω από 35 χρόνια, ολοένα κι απομακρύνεται η επίτευξη μιας “κοινής εμπορικής πολιτικής”. Καθένα από τα ήδη δεκαπέντε κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εξακολουθεί να εφαρμόζει το δικό του σύστημα ασφάλισης των εξαγωγικών πιστώσεων, σύστημα που διαφέρει σημαντικά από εκείνα των άλλων κρατών-μελών, κυρίως όσον αφορά τους όρους και προϋποθέσεις παροχής εγγυήσεων, τα

⁽⁵⁾ Ηδη άρθρο 133 στις ενοποιημένες Συνθήκες για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

⁽⁶⁾ Βλ. Alf. Mattera, “Le marché unique européen. Ses règles. Son fonctionnement” Editions Jupiter, 1988 σελ. 527.

⁽⁷⁾ Κλασικό παράδειγμα της διάστασης απόψεων μεταξύ των δύο κοινοτικών οργάνων αποτελεί η υπογραφή της Συνθήκης της Ουάσιγκτων σχετικά με το διεθνές εμπόριο των άγριων ζώων και φυτών υπό εξαφάνιση. Η Συνθήκη αυτή συνήφθη από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα στη βάση κανονισμού του Συμβουλίου βασισμένου στο άρθρο 235 της ΣυνθΕΟΚ, τη στιγμή που η Επιτροπή είχε στηρίξει την πρότασή της στο άρθρο 113 της ΣυνθΕΟΚ. Συγκεκριμένα στο προοίμιο 3 ορίζεται ότι η επιδιωκόμενη σκοπιμότητα σχετίζεται με την προστασία του περιβάλλοντος, που επιτυγχάνεται χάρις στα εργαλεία της εμπορικής πολιτικής. Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 235 της ΣυνθΕΟΚ (άρθρο 308 στις ενοποιημένες συνθήκες) ορίζει ότι “αν ενέργεια της Κοινότητας θεωρείται αναγκαία για την πραγματοποίηση ενός από τους στόχους της στο πλαίσιο της λειτουργίας της κοινής αγοράς και δεν προβλέπονται από την παρούσα Συνθήκη οι προς το σκοπό αυτόν απαιτούμενες εξουσίες, το Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής και κατόπιν διαβουλεύσεων με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, θεοπίζει ομοφώνως τις κατάλληλες διατάξεις”.

⁽⁸⁾ Βλ. ειδικότερα την υπόθεση 45/86 του ΔΕΚ, Ευρ. Επιτροπή εναντίον Συμβουλίου.

ασφάλιστρα και τις πολιτικές της ασφαλιστικής κάλυψης.

Είναί προφανές ότι δεν θα μπορούσε να αποτελέσει θέμα προς διερεύνηση στα πλαίσια της συνοπι-

II. ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

κής αυτής περιγραφής η διαμάχη μεταξύ Συμβουλίου και Επιτροπής για την εγκαθίδρυση κοινής εμπορικής πολιτικής. Όσοι όμως παρακολουθούν το κοινοτικό γίγνεσθαι από την ένταξη της Ελλάδος στις ΕΚ ή κι από ακόμα νωρίτερα, είναι σε θέση να γνωρίζουν τις εκ διαμέτρου αντίθετες απόψεις του Συμβουλίου και της Επιτροπής πάνω στο θέμα.

Το Συμβούλιο, υποστηρίζοντας πάντα την αρχή της “σκοπιμότητας” θεωρούσε ότι αυτή αποτελεί το μοναδικό κριτήριο που προέχει για την εφαρμογή του άρθρου 113 [133] σε τρόπο που θα πρέπει να απορρέει απ’ αυτό και μόνο το άρθρο οποιοδήποτε μέτρο θα είχε σαν αντικειμενικό στόχο να επηρεάσει τον όγκο ή τη ροή των κοινοτικών εμπορικών συναλλαγών.

Αντίθετα, η Επιτροπή, εμμένοντας σε μια “εργαλειακή” προσέγγιση (instrumentaliste), θεωρεί ότι οποιοδήποτε μέτρο, που θα μπορούσε να έχει συγκεκριμένη επίπτωση στις διεθνείς ανταλλαγές και που σαν τέτοιο θα μπορούσε ν’ αποτελέσει εργαλείο οργάνωσης (instrument d’organisation) του διεθνούς εμπορίου, θα πρέπει να θεωρείται ότι σχετίζεται με την κοινή εμπορική πολιτική^{(6),(7)}.

Με την πάροδο του χρόνου η Επιτροπή⁽⁸⁾ αναδεικνύεται σε υποστηρικτή μιας μικτής θεωρίας, που ενώ εξακολουθεί να στηρίζεται στην “εργαλειακή” προσέγγιση κάθε μέσου στα πλαίσια της κοινής εμπορικής πολιτικής, θεωρεί ότι αυτή μπορεί να συμπληρώνεται από στοιχεία της αρχής της σκοπιμότητας, όταν η πρώτη από μόνη της αποδεικνύεται ανεπαρκής.

Οι αποτυχημένες προσπάθειες της Επιτροπής για

την εναρμόνιση των κυριότερων ρυθμίσεων ασφάλισης των εξαγωγικών πιστώσεων, εξηγούν την έντονη ανισότητα των όρων και προϋποθέσεων κάτω απ' τις οποίες οι εξαγωγείς των κρατών-μελών ανταγωνίζονται μεταξύ τους για την κατάκτηση των αγορών, κοινοτικών και μη. Οι ανισότητες αυτές, με τη σειρά τους, οδηγούν σε σημαντική επιβάρυνση των κρατικών προϋπολογισμών εξαιτίας ακριβώς των παρεχόμενων ενισχύσεων. Έχει υπολογισθεί, για παράδειγμα, ότι στη διάρκεια της τριετίας 1990-1993, οι ενισχύσεις αυτές ξεπέρασαν τα 7 δισ. ECU ενώ οι εγγυήσεις σε ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα για νέες συμβάσεις τα 25 δισ. ECU το χρόνο. Σε πολλές, εξ άλλου, περιπτώσεις τα ελλείμματα που εμφανίζουν οι προϋπολογισμοί τρίτων χωρών αποδίδονται στις κρατικές ενισχύσεις που απολαμβάνουν οι ανεπτυγμένες χώρες για την πραγματοποίηση των εξαγωγών. Είναι χαρακτηριστικό το παράδειγμα της συμφωνίας επαναδιαπραγμάτευσης του χρέους μεταξύ Βραζιλίας και Γερμανίας, το Δεκέμβριο του 1992, επαναδιαπραγμάτευση που προέβλεπε 4,85 δισ. μάρκα σε ασφάλειες εμπορικών συναλλαγών και μόνο 180 εκ. μάρκα σε χορήγηση αναπτυξιακών δανείων. Από μόνη της η περίπτωση αυτή αρκεί για να καταδείξει τους λόγους για τους οποίους οι επανειλημμένες προσπάθειες της Επιτροπής για εναρμόνιση των όρων και των πολιτικών ασφάλισης των εξαγωγικών πιστώσεων προσέκρουαν πάντοτε στις αντιρρήσεις των εκπροσώπων των κρατών-μελών στο Συμβούλιο.

Επί σειρά ετών κατά τη διάρκεια της επεξεργασίας των σχετικών ρυθμίσεων και προτάσεων οδηγίων, η Επιτροπή επέμενε στη βασική της θέση ότι θα πρέπει να γίνει σαφής διάκριση μεταξύ των όρων, του ασφαλιστή και των πολιτικών ασφάλισης των εξαγωγικών πιστώσεων ανάλογα με το αν πρόκειται για πίστωση στον αγοραστή ή πίστωση στον προμηθευτή.

Ο όρος **“πίστωση στον αγοραστή”** εφαρμόζεται σε δανειακές συμβάσεις μεταξύ ενός ή περισσότερων ιδρυμάτων και ενός ή περισσότερων δανειζομένων για τη χρηματοδότηση εμπορικής σύμβασης που προβλέπει την εξαγωγή εμπορευμάτων ή/και υπηρεσιών καταγωγής κράτους-μέλους της ΕΕ. Με τη δανειακή σύμβαση ο δανειοδοτικός οργανισμός αναλαμβάνει να

εξοφλήσει τον προμηθευτή τοις μετρητοίς, σύμφωνα με τη βασική σύμβαση, για λογαριασμό του αγοραστή/δανειζόμενου, που, στη συνέχεια, θα εξοφλήσει το δανειοδοτικό οργανισμό με το άνοιγμα πίστωσης⁽⁹⁾.

Ο όρος **“πίστωση στον προμηθευτή”** εφαρμόζεται σε εμπορικές συμβάσεις που προβλέπουν την εξαγωγή εμπορευμάτων ή/και υπηρεσιών καταγωγής ενός κράτους-μέλους της ΕΕ. Στις συμβάσεις αυτές, που συνάπτονται μεταξύ ενός ή περισσότερων προμηθευτών και ενός ή περισσότερων αγοραστών, ο αγοραστής αναλαμβάνει να εξοφλήσει τον προμηθευτή τοις μετρητοίς ή επί πιστώσει⁽¹⁰⁾.

Κατά την Επιτροπή, οι κίνδυνοι που εμπερικλείουν αυτές οι δύο μορφές πιστώσεων για τον ασφαλιστή θα έπρεπε να σταθμίζονται διαφορετικά. Η πίστωση στον αγοραστή αποτελεί καθαρά μια χρηματοοικονομική συμφωνία, με την οποία ο δανειζόμενος αναλαμβάνει άνευ όρων την αποπληρωμή της πιστοδότησης που του έχει παραχωρηθεί. Αντίθετα, η πίστωση στον προμηθευτή συχνά συνεπάγεται μια σειρά από αμοιβαίες δεσμεύσεις μεταξύ του προμηθευτή και του αγοραστή και σε ορισμένες περιπτώσεις, η πραγματική ή η εμφανιζόμενη σαν πραγματική παράλειψη εκπλήρωσης ορισμένων από τις δεσμεύσεις αυτές χρησιμοποιείται από τον αγοραστή σαν πρόσχημα είτε για μη καταβολή των οφειλόμενων είτε για μερική καταβολή τους. Για τους λόγους αυτούς η θέση της Επιτροπής ήταν ότι θα έπρεπε να υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ των αρχών που σχετίζονται με τα συστήματα ασφάλισης εξαγωγικών πιστώσεων και αφορούν τόσο το ανώτατο όριο κάλυψης, όσο και την περίοδο αναμονής, το χρόνο δηλαδή που θα πρέπει να περιμένει ο ασφαλισθείς πριν τη νομιμοποίησή του για να εισπράξει, από τον οργανισμό ασφάλισης εξαγωγικών πιστώσεων την αποζημίωση και, τέλος, τη δυνατότητα ασφάλισης και των τόκων υπερημερίας.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, για την περίπτωση της **πίστωσης στον αγοραστή** η αρχική θέση της Επιτρο-

⁽⁹⁾ Βλ. Οδηγία 98/29/ΕΚ, οπ. αν., Παράρτημα, Κεφάλαιο I. Τμήμα I, Γενικές αρχές και ορισμοί σημ. 3.

⁽¹⁰⁾ Βλ. οδηγία 98/29/ΕΚ, οπ. αν., Παράρτημα, Κεφάλαιο I. Τμήμα I, Γενικές αρχές και ορισμοί σημ. 2.

πής απέβλεπε στην καθιέρωση ανώτατου ορίου ασφάλισης μέχρι 95%, περίοδο αναμονής τριών μηνών και κάλυψη των τόκων υπερημερίας στη διάρκεια της περιόδου αναμονής. Επίσης, προτεινόταν να υπάρξει διάκριση μεταξύ αγοραστή του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα, με κατηγοριοποίηση των κινδύνων που αναφέρονται στο δημόσιο αγοραστή, κατηγοριοποίηση που θα έπρεπε να ισχύει ομοιόμορφα για όλα τα κράτη-μέλη. Η κατηγοριοποίηση θα καταρτιζόταν στη βάση κριτηρίων, όπως υπατιότητα του οφειλέτη, γενικό moratorium που θεσπίζεται από τη χώρα εισαγωγής των προϊόντων, πολιτικά γεγονότα, οικονομικές δυσχέρειες, νομικά και διοικητικά μέτρα που λαμβάνονται έξω από τη χώρα και που απαγορεύουν ή δυσχεραίνουν τη συμμόρφωση του ασφαλιζόμενου προς τις αναληφθείσες δεσμεύσεις του, όπως επίσης και περιπτώσεις ανώτερης βίας στις οποίες περιλαμβάνεται όχι μόνο η εμπόλεμη κατάσταση αλλά και οι φυσικές καταστροφές.

Αντίθετα, για την περίπτωση της **πίστωσης στον προμηθευτή** η αρχική θέση της Επιτροπής ήταν για ένα ανώτατο όριο ασφαλιστικής κάλυψης μέχρι 90% του ποσού του συμβολαίου, περίοδο αναμονής έξι μηνών και απαγόρευση ασφάλισης των τόκων υπερημερίας για το χρονικό διάστημα της αναμονής.

Η αρχική αυτή θέση της Επιτροπής αποτελούσε συνειδητή επιλογή ότι τα ανώτατα επιτρεπόμενα όρια ασφάλισης κινδύνων θα πρέπει να είναι κατώτερα του 100%, επειδή ακριβώς, κατά την άποψή της, σε μια ελεύθερη αγορά ένα οσοδήποτε μικρό ποσοστό κινδύνου θα πρέπει να αναλαμβάνεται από την εταιρεία που επιχειρεί την εξαγωγή. Η θέση αυτή στηριζόταν στο ότι, ενώ τα κέρδη από την εξαγωγική δραστηριότητα καρπούται η ίδια η εξαγωγική επιχείρηση, οι ζημιές από τη μη ορθή συμπεριφορά των αντιυμβαλλομένων είναι σε βάρος των φορολογουμένων με την εγγραφή τους στον κρατικό προϋπολογισμό. Η θέση αυτή έμελλε ν' αποτελέσει επί σειρά ετών το σημείο τριβής μεταξύ της Επιτροπής και των επιμέρους κυβερνήσεων των κρατών-μελών που εκπροσωπούνται στο Συμβούλιο.

α) Τα κράτη-μέλη αποδέχονταν την ανάγκη συντονισμού των βασικών ρυθμίσεων, απέρριπταν όμως την

πλήρη ενοποίηση του τρόπου ασφάλισης των εξαγωγικών πιστώσεων και θεωρούσαν υπερβολικό το εύρος της εναρμόνισης που επιδίωκε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

β) Η πλειοψηφία των κρατών-μελών έκρινε ότι η οποιαδήποτε κοινοτική οδηγία θα έπρεπε να περιορίζεται στη θέσπιση γενικών αρχών και να αποφεύγει τις λεπτομερείς ρυθμίσεις, έτσι ώστε να αφήνονται κάποια περιθώρια επιχειρησιακών ελιγμών στους εμπλεκόμενους φορείς.

III. ΟΙ ΑΠΟΦΕΙΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ-ΜΕΛΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΕΥΡΟΣ ΤΗΣ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗΣ

γ) Η όποια κοινοτική πράξη δεν θα έπρεπε να θέτει σε υποδεέστερη μοίρα τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις σε σχέση με τους ανταγωνιστές τους τρίτων χωρών (κυρίως ΗΠΑ και Ιαπωνία). Για το λόγο αυτό επέμεναν στη θέση ότι καλόν θα ήταν να προηγηθεί η ολοκλήρωση των αντίστοιχων εργασιών στα πλαίσια του ΟΟΣΑ, εργασίες στις οποίες, ως γνωστόν, μετέχουν οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία και στη συνέχεια να επιχειρηθεί η εναρμόνιση των ρυθμίσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

δ) Τα κράτη-μέλη θεωρούσαν, επίσης, ότι η εναρμόνιση θα έπρεπε να γίνει προοδευτικά προκειμένου να επιτευχθεί η σταδιακή σύγκλιση των εθνικών συστημάτων με το μικρότερο δυνατό κόστος, τουλάχιστον για εκείνα απ' τα κράτη-μέλη στη νομοθεσία των οποίων υπήρχαν ήδη ευνοϊκότερες ρυθμίσεις.

ε) Στόχος της νέας οδηγίας για τα κράτη-μέλη θα έπρεπε να είναι η επίτευξη της μεγαλύτερης δυνατής ευελιξίας αντί της επιβολής γραφειοκρατικών διαδικασιών και επιβαρύνσεων των επιμέρους εθνικών οργανισμών ασφάλισης των εξαγωγικών πιστώσεων. Για το λόγο αυτό απέρριπταν την επιτροπολογία, όπως αυτή διαλαμβάνόταν σε προγενέστερες προτάσεις οδηγίων της Επιτροπής, τη θεσμοθέτηση δηλ. συγκεκριμένων επιτροπών για παρακολούθηση και διαχείριση του θέ-

ματος.

στ) Τα σχετικά με τα ασφαλιστρα και την κατηγοριοποίηση των διαφόρων κρατών σε ομάδες κινδύνου, εθεωρείτο ότι θα πρέπει να αντιστοιχούν στα όσα είχαν ήδη αποφασισθεί ή βρίσκονταν σε κάποιο στάδιο επεξεργασίας στον ΟΟΣΑ.

ζ) Η πολιτική κάλυψης κινδύνων αντιμετωπιζόταν με σοβαρές επιφυλάξεις ως προς τις διατάξεις εκείνες που περιόριζαν την ελευθερία υιοθέτησης διαφορετικών μέτρων κάλυψης εκ μέρους των κρατών-μελών μέσα στην επικράτειά τους.

η) Ειδικότερα, αναφορικά με τα ποσοστά κάλυψης κινδύνων προτεινόταν η καθιέρωση μιας κλίμακας ποσοστών αντί της μιας ενιαίας τιμής, όπως επίσης και η παροχή δυνατότητας για χορήγηση συμπληρωματικών ποσοστών εκ μέρους ορισμένων κρατών-μελών. Από τα κράτη-μέλη, το Ηνωμένο Βασίλειο, υπεστήριζε πάντα ότι η ασφαλιστική κάλυψη θα πρέπει να μπορεί να ανέρχεται στο 100% των εξαγωγικών πιστώσεων, όπως ισχύει σήμερα στις ΗΠΑ και την Ιαπωνία. Η Ισπανία πρότεινε ποσοστό 98% σαν ενιαίο ανώτατο όριο και τα περισσότερα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμφωνούσαν για ένα ενιαίο ποσοστό ίσο με το 95% του ποσού της εξαγωγικής πίστωσης. Η Ελλάδα αποδεχόταν διαφοροποίηση μεταξύ πίστωσης στον αγοραστή και πίστωσης στον προμηθευτή και τα αντίστοιχα ποσοστά, όπως αυτά διαλαμβάνονταν στις σχετικές προτάσεις οδηγίων της Επιτροπής.

θ) Οι επιμέρους ασφαλιστικοί φορείς θα έπρεπε να μην περιορίζονται ως προς το ύψος της κάλυψης που είναι διατεθειμένοι να προσφέρουν ακόμα και όταν αυτό θα υπερέβαινε το συγκεκριμένο όριο που θ' αναγραφόταν στην οδηγία.

ι) Η αρχή της αρνητικής διάκρισης, η θέσπιση δηλαδή εκ μέρους των αρμόδιων αρχών των κρατών-μελών μέτρων για την ασφάλιση των εξαγωγικών πιστώσεων αυστηρότερων εκείνων που θα προβλέπονταν από την κοινοτική πράξη, θα έπρεπε να υπάγεται στη διακριτική ευχέρεια των κρατών-μελών.

Οι επίσημες θέσεις των εκπροσώπων των κρατών-μελών στα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που με τρόπο αναγκαστικά ελλειπτικό, αναφέρθησαν πα-

ραπάνω, απηχούν τις απόψεις τόσο των εθνικών τους ασφαλιστικών οργανισμών όσο και των εθνικών τραπεζικών ενώσεων. Συγκεκριμένα οι απόψεις των τελευταίων, όπως διατυπώθηκαν στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας (ΕΤΟ) συνοψίζονται στα ακόλουθα:

α) Ανώτατο όριο παροχής ασφάλισης εξαγωγικών πιστώσεων

IV. ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ

Σε επανειλημμένες συναντήσεις εκπροσώπων των τραπεζικών ενώσεων των κρατών-μελών και μετά από εισήγηση της Βρετανικής Ένωσης Τραπεζών (British Bankers Association-BBA), αποφασίσθηκε να προταθεί εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας η καθιέρωση κυμαινόμενης κλίμακας, που να επιτρέπει τη μέχρι και 100% κάλυψη των εξαγωγικών πιστώσεων, υπό τον όρο ότι πέραν του ελαχίστου ποσοστού κάλυψης (95%) θα επιτρέπεται η καταβολή και κάποιου συμπληρωματικού (extra/premium) ποσοστού. Με δεδομένο μάλιστα το δίκτυο της ηλεκτρονικής ("on-line") σύνδεσης μεταξύ των οργανισμών ασφάλισης εξαγωγικών πιστώσεων που δραστηριοποιούνται στην ΕΕ και που έχει ήδη τεθεί σε λειτουργία, το ποσοστό ασφάλισης που επιλέγεται κάθε φορά θα μπορεί να γνωστοποιείται άμεσα σε όλους τους ενδιαφερόμενους ασφαλιστικούς οργανισμούς με στόχο τη διαφύλαξη της διαφάνειας και την αποφυγή στρεβλώσεων του ανταγωνισμού από παροχή διαφοροποιημένων ποσοστών ασφαλιστρών.

Επισημαίνεται ότι από τη συμφωνία αυτή των εθνικών τραπεζικών ενώσεων στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας για το ύψος του ασφαλί-

στρου, που αποτελεί ουσιαστικά υιοθέτηση της άποψης της Ομοσπονδίας των Βιομηχανικών και Εργοδοτικών Συνδέσμων της Ευρώπης (UNICE), προκύπτουν πολλά ερωτηματικά που σχετίζονται με τον τρόπο υπολογισμού του συμπληρωματικού ποσοστού κάλυψης, τη βεβαίωση επέλευσης του κινδύνου κλπ, τα οποία χρήζουν ενιαίας αντιμετώπισης.

β) Κατάργηση της διάκρισης του ύψους του ασφαλιστρού μεταξύ πίστωσης στον προμηθευτή και πίστωσης στον αγοραστή

Οι εθνικές τραπεζικές ενώσεις, αφού συμφώνησαν για την παροχή της παραπάνω ασφαλιστικής κάλυψης μέχρι ποσοστού 100% της εξαγωγικής πίστωσης, πρότειναν στη συνέχεια την κατάργηση της διαφορετικής αντιμετώπισης της παροχής εγγύησης εξαγωγικής πίστωσης στον προμηθευτή από εκείνη στον αγοραστή. Έτσι, απέρριψαν την πρόταση της Επιτροπής που, όπως ειπώθηκε, προέβλεπε, μεταξύ άλλων, διαφορετικά ανώτατα ποσοστά κάλυψης για την ασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων στον προμηθευτή και στον αγοραστή με τη μετακύλιση ορισμένων ποσοστών στους ενδιαφερόμενους εξαγωγείς και, σε τελική ανάλυση, στην ίδια την τράπεζα που χορηγεί τις πιστώσεις.

γ) Αντιστοιχία μεταξύ των ποσοστών συμπληρωματικής ασφαλιστικής κάλυψης της χώρας εξαγωγής (αναχώρησης του εμπορεύματος) και της χώρας εισαγωγής (υποδοχής του εμπορεύματος)

Οι εκπρόσωποι των εθνικών τραπεζικών ενώσεων πρότειναν την κατάργηση του πίνακα στον οποίο θα περιλαμβάνονταν η αντιστοιχία των παρεχόμενων συμπληρωματικών ποσοστών ασφαλιστικής κάλυψης των εξαγωγικών πιστώσεων μεταξύ των διαφόρων κρατών-μελών του ΟΟΣΑ.

Να σημειωθεί ότι το θέμα της αντιστοιχίας των ποσοστών κάλυψης είναι διπτό: απαιτείται, κατ' αρχήν, αντιστοιχία των προσφερόμενων συμπληρωματικών ποσοστών κάλυψης μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊ-

κής Ένωσης και, στη συνέχεια, μια δεύτερη αντιστοιχία των προσφερόμενων συμπληρωματικών ποσοστών κάλυψης των κρατών-μελών του ΟΟΣΑ.

Το Συμβούλιο, εκτιμώντας ότι εξακολουθεί να απαιτείται η ελαχιστοποίηση του ανταγωνισμού στον τομέα των εξαγωγικών πιστώσεων που λαμβάνουν δημόσια στήριξη, καθώς και η ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας, στα πλαίσια της οποίας η Ευρωπαϊκή Ένωση συμμετέχει στο διακανονισμό για τις κατευθυντήριες γραμμές στον τομέα των εξαγωγικών πιστώσεων που λαμβάνουν δημόσια στήριξη, διακανονισμό που έχει συναφθεί στα πλαίσια του ΟΟΣΑ και που τέθηκε σε ισχύ στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα με την απόφαση του Συμβουλίου της 4ης Απριλίου 1978, παρατάθηκε επ' αόριστο με την Απόφαση του Συμβουλίου (93/112/ΕΟΚ) της 14ης Δεκεμβρίου 1992 (ΕΕΕΚ L44/1, 22.2.93) τροποποιήθηκε πρόσφατα με την Απόφαση 97/173/ΕΚ (ΕΕΕΚ L216/77, 8.8.97) και έθεσε τις κατευθυντήριες αρχές στον τομέα των

V. ΟΙ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΟΟΣΑ

εξαγωγικών πιστώσεων που τυγχάνουν δημόσιας στήριξης.

Το Συμβούλιο έχει αποδεχθεί ότι ο διακανονισμός του ΟΟΣΑ αποτελεί αποτελεσματικό μέσο για την επιβολή πειθαρχίας σε διεθνές επίπεδο και ότι έχει, στο διάστημα αυτό των είκοσι χρόνων, συμβάλει στη μείωση των πιστοδοτήσεων και του ανταγωνισμού ανταγωνισμού στον τομέα των εξαγωγικών πιστώσεων που τυγχάνουν δημόσιας στήριξης. Στο περιεχόμενο του διακανονισμού διαλαμβάνονται: α) η μορφή και το πεδίο εφαρμογής του, β) οι κατευθυντήριες γραμμές ως προς τους βασικούς όρους που διέπουν τις εξαγωγικές πιστώσεις (πχ πληρωμές τοις μετρητοίς, προθεσμίες, επιτόκια, δαπάνες, διάρκεια ισχύος της ανάληψης υποχρεώσεων, πιστώσεις με ευνοϊκούς όρους, ειδικόι τομείς, όπως πλοία, πυρηνικοί σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, αεροσκάφη κλπ,

δεσμεύσεις), γ) διαδικασίες, όπως διαβουλεύσεις, προηγούμενες και άμεσες γνωστοποιήσεις κλπ, δ) διάφορες διατάξεις λειτουργίας και ε) σειρά ορισμών και ερμηνειών. Τέλος, στο κείμενο του διακανονισμού παρατίθενται δέκα Πρωτόκολλα μεταξύ των συμμετεχόντων σ' αυτόν (συναίνεση) που αφορούν τις κατευθυντήριες γραμμές στον τομέα των εξαγωγικών πιστώσεων που τυγχάνουν δημόσιας στήριξης, τις μελλοντικές εργασίες του ΟΟΣΑ κυρίως στο θέμα της σφαιρικής αποσύνδεσης της βοήθειας, την ανάγκη διατύπωσης σαφέστερου ορισμού της μη συνδεδεμένης βοήθειας και τους κανόνες εφαρμογής της δέσμης μέτρων Schaerer⁽¹¹⁾.

Από την προηγηθείσα σύντομη ιστορική αναδρομή στις αντιθέσεις και τις απόψεις, τόσο μεταξύ των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο των αυτών των ίδιων των κρατών-μελών, αλλά και των διεθνοποιημένων εξαγωγικών επιχειρήσεων και ασφαλιστικών οργανισμών (HERMES, COFACE, SACE κλπ.) καθίσταται προφανής ο λόγος για τον οποίο οι ρυθμίσεις της παραπάνω οδηγίας, όπως αυτή τελικά υιοθετήθηκε, είναι εξαιρετικά γενικές και ρητά ορίζεται ότι αποτελούν, ένα πρώτο βήμα προς τη σύγκλιση των διαφόρων συστημάτων των κρατών-μελών.

Συγκεκριμένα, η οδηγία περιλαμβάνει δέκα άρθρα, από τα οποία το άρθρο 1 αναφέρεται στο πεδίο εφαρμογής της ορίζοντας ότι η οδηγία εφαρμόζεται για την κάλυψη πράξεων που αφορούν την εξαγωγή εμπορευμάτων ή/και υπηρεσιών καταγωγής κράτους-

ρούνται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας οι προσφορές τιμής, οι προκαταβολές, οι εγγυητικές επιστολές και οι εγγυήσεις παρακράτησης. Επίσης, η οδηγία δεν καλύπτει κινδύνους που αφορούν σε εξοπλισμό και υλικά κατασκευής, όταν αυτά χρησιμοποιούνται επιτόπου για την εκτέλεση της εμπορικής σύμβασης.

Το άρθρο 2 αναφέρεται στις υποχρεώσεις των κρατών-μελών να διασφαλίζουν ότι κάθε ίδρυμα που παρέχει άμεση ή έμμεση κάλυψη με τη μορφή ασφάλισης εξαγωγικών πιστώσεων ελέγχεται από την κυβέρνηση που παρέχει την κάλυψη. Το άρθρο 3 παραπέμπει στις διαδικασίες γνωστοποίησης για τη λήψη απόφασης σε περίπτωση ανταγωνιστικών προσφορών από κοινοτικούς εξαγωγείς ή τράπεζες και άλλες εκτελεστικές αποφάσεις. Το άρθρο 4 συνιστά επιτροπή για τη λήψη μέτρων που μπορούν να εφαρμοστούν άμεσα. Το άρθρο 5 προβλέπει την υποβολή έκθεσης εκ μέρους της Επιτροπής προς το Συμβούλιο μέχρι 31.12.2001 σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας από τα κράτη-μέλη. Τέλος, τα τελευταία άρθρα προβλέπουν τη θέση σε εφαρμογή ορισμένων ρυθμίσεων ήδη από τον Ιούνιο 1998 και ορίζει την 1 Απριλίου 1999 ημερομηνία ενσωμάτωσης της οδηγίας από τα κράτη-μέλη.

Επισημαίνεται ότι οι ουσιαστικές για το θέμα ρυθμίσεις διαλαμβάνονται στο Παράρτημα της οδηγίας, όπου επιχειρείται καταγραφή των κοινών αρχών ασφάλισης των εξαγωγικών πιστώσεων με στόχο την εξάλειψη στρεβλώσεων του ανταγωνισμού. Εντελώς επιγραμματικά:

1. προσδιορίζεται ποσοστό κάλυψης 95% (σημ. 8), ανεξάρτητα αν πρόκειται για πιστώσεις στον προμηθευτή ή τον αγοραστή. Παρέχεται, όμως, η δυνατότητα αύξησης του ποσοστού αυτού μέχρι 100%, με την προϋπόθεση τήρησης συγκεκριμένων αρχών και διαδικασιών, όπως αυτές καταγράφονται στα σημεία 32, 33 και 47 του Παραρτήματος,
2. καλύπτονται οι κίνδυνοι ζημίας που προκύπτουν από τον κατασκευαστικό και πιστωτικό κίνδυνο,

VI. Η ΟΔΗΓΙΑ (98/29/ΕΚ) ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ 7ΗΣ ΜΑΪΟΥ 1998

μέλους, εφόσον η ενίσχυση παρέχεται άμεσα ή έμμεσα για λογαριασμό ή με τη στήριξη ενός ή περισσότερων κρατών-μελών και προβλέπει περίοδο συνολικού κινδύνου δύο ή περισσότερων ετών, περίοδο στην οποία δεν περιλαμβάνεται το χρονικό διάστημα κατασκευής. Εξαι-

⁽¹¹⁾ Βλ. σχετικά και Απόφαση του Συμβουλίου (97/530/ΕΚ) της 24ης Ιουλίου 1997 (ΕΕΕΚ, L 216/77, 8.8.97), Παραρτήματα ΙΧ και Χ.

3. υπάρχει ευθύνη μόνον αν η ζημία αποδίδεται άμεσα και αποκλειστικά σε μία ή περισσότερες από τις ρητά καλυπτόμενες αιτίες ζημίας, οι κυριότερες από τις οποίες είναι:

- αφερεγγυότητα,
- αθέτηση,
- αυθαίρετη καταγγελία ή άρνηση,
- απόφαση τρίτης χώρας,
- χρεοστάσιο,
- νομοθετικές διατάξεις της χώρας του οφειλέτη,
- ανωτέρα βία, κλπ.

4. καθορίζεται συνολική τρέχουσα δέσμευση μέσα στα όρια του ποσοστού κάλυψης, με βάση το ύψος της μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης επιχειρηματικής δραστηριότητας,

5. καθιερώνεται διαδικασία διαβούλευσης και πληροφόρησης μεταξύ των κοινοτικών φορέων ασφαλιστικής κάλυψης.

Τα περισσότερα κράτη-μέλη της ΕΕ έχουν προσαρμόσει το εσωτερικό τους δίκαιο στις ρυθμίσεις της οδηγίας και παράλληλα έχουν εγγράφως ζητήσει ορισμένες διαφοροποιήσεις, όπου αυτό ρητά προβλεπόταν. Αναφορικά με την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας, έχει ήδη συσταθεί άτυπη ομάδα εργασίας, με σκοπό την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της οδηγίας. Το κύριο πρόβλημα είναι η αναπροσαρμογή του μέχρι σήμερα επιτρεπόμενου ανώτατου ποσοστού κάλυψης κινδύνου στο ποσοστό που προβλέπεται από την οδηγία. Είναι προφανές ότι η όποια προσαρμογή ανάγεται σε θέμα γενικότερης στρατηγικής στο θέμα των εξαγωγών⁽¹²⁾.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει μια ελληνική εξαγωγική επιχείρηση σήμερα είναι ο κίνδυνος από την ενδεχόμενη αφερεγγυότητα των πελατών της και η ανασφάλεια καταβολής των οφειλόμενων την οποία προκαλεί αυτός ο κίνδυνος. Για το λόγο αυτό τα πιστωτικά ιδρύματα που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα δέχονται ελάχιστα αιτήματα εκ μέρους των Ελλήνων εξαγωγέων για την παροχή μεσομακροπρόθεσμων εξαγωγικών πιστώσεων. Η ασφάλιση των πιστώσεων έχει αυτό ακριβώς το αντικείμενο, την κάλυψη δηλαδή των απαιτήσεων που έχει η επι-

χείρηση από τις πωλήσεις προϊόντων της με πίστωση. Εξ άλλου, η ασφάλιση του πιστωτικού κινδύνου για εξαγωγές εμπορευμάτων και το εξαγωγικό factoring είναι δύο θεσμοί, που ενώ θα μπορούσαν να προσφέρουν μεγάλες υπηρεσίες στον τομέα αυτό για τους Έλληνες εξαγωγείς δεν φαίνεται να έχουν προχωρήσει σε ικανοποιητικό βαθμό.

VII. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ο Οργανισμός Ασφάλισης Εξαγωγικών Πιστώσεων (ΟΑΕΠ)⁽¹⁴⁾ ασφαλίζει, έναντι εμπορικών και πολιτικών κινδύνων μη πληρωμής, τις εξαγωγικές πιστώσεις που παρέχουν οι Έλληνες εξαγωγείς σε πελάτες του εξωτερικού για την πώληση προϊόντων και υπηρεσιών ή ακόμα και για την κατασκευή τεχνικών έργων. Όπως είναι γνωστό, ο ΟΑΕΠ⁽¹⁵⁾ ασφαλίζει επίσης, έναντι πολιτικών κινδύνων, τις επενδύσεις που πραγματοποιούν Έλληνες επιχειρηματίες στο εξωτερικό. Η δυνατότητα αυτή προβλέπεται ότι θα διευκολύνει τις ελληνικές τράπεζες στην παροχή μεσομακροπρόθεσμων εξαγωγικών πιστώσεων προς τους πελάτες τους, ιδιαίτερα αυτούς που δραστηριοποιούνται στα Βαλκάνια είτε για την εξαγωγή προϊόντων και υπηρεσιών είτε για την πραγματοποίηση επενδύσεων. Η πρόσφατη εμπειρία των βομβαρδισμών του ΝΑΤΟ στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας κατέστη-

⁽¹²⁾ Βλ. Οικον. & Επιχ. Εφημερίδα “Η Ναυτεμπορική” της 24.9.99 για τις προοπτικές για τις ελληνικές εξαγωγικές και κατασκευαστικές επιχειρήσεις στο πλαίσιο του Σχεδίου Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων και την εξαγγελία προώθησης νομοθετικών μέτρων για την αύξηση του εγγυοδοτικού Κεφαλαίου του ΟΑΕΠ από 300 σε 500 δισ. δρχ.

⁽¹³⁾ Σχετικά είναι τα εξαγγελθέντα κυβερνητικά μέτρα στη διάρκεια κοινής εκδήλωσης του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών και του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών, που πραγματοποιήθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 1999 με θέμα “Ανασυγκρότηση των Βαλκανίων-Προοπτικές για τις ελληνικές επιχειρήσεις”.

σε σαφή την ανάγκη κάλυψης των Ελλήνων εξαγωγέων από τους κινδύνους μη πληρωμής τους από τους εισαγωγείς. Επισημαίνεται ότι ο Έλληνας εξαγωγέας, με έγκριση του ΟΑΕΠ, μπορεί να εκχωρήσει τα δικαιώματά του για αποζημίωση στην τράπεζα με την οποία συνεργάζεται, ως εγγύηση για τη χρηματοδότησή του, όπως επίσης και να εκχωρήσει σε τρίτους (πχ τον επιχειρηματία προμηθευτή του) το ασφαλιστήριο συμβόλαιο. Κατά την άποψή μας, το θέμα των εξαγωγικών πιστώσεων αναμένεται να προσλάβει αυξημένο επιχειρησιακό ενδιαφέρον τόσο για τα ελληνικά τραπεζικά ιδρύματα όσο και τις θυγατρικές τους ασφαλιστικές επιχειρήσεις. Προς το σκοπό αυτό η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών φροντίζει να τηρεί διαρκώς ενήμερες τις τράπεζες μέλη της επί των κοινοτικών και διεθνών εξελίξεων σε συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (ΥΠΕΘΟ, ΟΑΕΠ, ΣΕΒ, Ένωση Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων κλπ).

⁽¹⁵⁾ Βλ. Διαρκής Κωδικοποίηση Διατάξεων περί Συναλλάγματος, Επιμέλεια Ν. Γ. Χατζηγιάννη, 1994, Φ 10.20.

⁽¹⁴⁾ Βλ. μεταξύ άλλων Οικον. & Επιχ. Εφημερίδα “Η Ναυτεμπορική”, Σεπτέμβριος 1999, Ειδική Έκδοση Εξαγωγές-Εμπόριο: Νέα στρατηγική στο κατώφλι της τρίτης χιλιετίας σελ. 5.

Η οικονομική ολοκλήρωση αποτελεί αναμφισβήτητη την πλέον αξιοσημείωτη εξέλιξη της διεθνούς οικονομικής πολιτικής στο τέλος του 20ου αιώνα. Οι μελέτες που συμπεριλαμβάνονται στην επιστημονική αυτή έκδοση παρουσιάστηκαν αρχικά στο Διεθνές Συνέδριο που οργανώθηκε στην Αθήνα το 1995 με τη χορηγία της Ιονικής Τράπεζας από την Ελληνική Πανεπιστημιακή Ένωση Ευρωπαϊκών Σπουδών

